

بررسی رابطه بین سازگاری فردی و اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

اله یار کمری^۱، مریم دهنوی^{۲*}، زهرا باباعلی^۳، عارف صیفی زاده دوره^۴ و حسین فلاوند^۵

۱ مدرس دانشگاه پیام نور مرکز گیلانغرب

۲ *دکتری مدیریت آموزشی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران (m.dehnavi05@gmail.com)

۳ کارشناسی رشته الهیات دانشگاه آزاد اسلامی واحد خرم آباد

۴ کارشناسی ارشد رشته مدیریت آموزشی

۵ کارشناسی رشته آموزش ابتدایی

چکیده

مقدمه و هدف: سازگاری اجتماعی در نوجوانان به عنوان مهمترین نشانه سلامت روان محسوب می شود پیشرفت تحصیلی به عنوان یکی از ابعاد پیشرفت در نظام آموزش و پرورش و توجه بسیاری از روانشناسان و مربیان را به خود جلب نموده است، این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین سازگاری فردی و اجتماعی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان انجام شده است. روش‌شناسی پژوهش: تحقیق حاضر از نظر روش توصیفی-پیمایشی است جامعه آماری تحقیق حاضر کلیه دانش آموزان سال سوم شهر گیلانغرب تشکیل می دهند. در این پژوهش، حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران برابر با 324 می‌شود. یافته ها: نتایج نشان داد که بین سازگاری اجتماعی دانش آموزان سال سوم شهر گیلانغرب و عملکرد تحصیلی آن‌ها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. از آنجا که مقدار ضریب همبستگی ۰/۶۷۹ بدست آمده، لذا شدت این رابطه نسبتاً قوی می باشد، همچنین نتایج دیگر تحقیق نشان داد که بین دانش آموزان دختر و پسر سال سوم گیلانغرب از نظر سطح عملکرد تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد

نتیجه گیری: یافته‌های موجود در پژوهش حاضر نشان از وجود رابطه مستقیم و معنادار بین سازگاری اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان سال سوم شهر گیلانغرب می‌باشد آموزش مهارت‌های اجتماعی، در برنامه‌های آموزش ضمن خدمت برای مشاوران و معلمان و نیز در برنامه‌های دانش‌افزایی مادران و پدران در نظر گرفته شود تا آنان بتوانند در سازگار ساختن دانش‌آموزان و بالا بردن عملکرد تحصیلی آنان نقش لازم را ایفا کنند

کلید واژه ها: سازگاری اجتماعی، پیشرفت تحصیلی، دانش آموزان

مقدمه

پیشرفت تحصیلی موفقیت در امر تحصیل است که می تواند به مهارت در امری خاص یا تخصص در بخشی از دانش منجر شود. در نظام آموزش و پرورش منظور از پیشرفت تحصیلی دستیابی به اهداف آموزشی مورد نظر در هر دوره است. پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یکی از سازه‌هایی است که از دیرباز مورد توجه بوده و تحقیقات بسیاری را به خود اختصاص داده است. متخصصین تعلیم و تربیت همواره کوشیده اند شرایطی را فراهم نمایند تا دانش آموزان بیشترین کارایی تحصیلی را از خود نشان دهند (صغری زاده و علی‌دادی، ۱۳۹۹). یکی از شاخص‌های مهم در ارزیابی آموزش و پرورش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است و تمام کوشش‌ها و کوشش‌های این نظام، در واقع برای پوشاندن جامعه عمل به این امر است. به عبارتی، جامعه و به طور ویژه آموزش و پرورش، نسبت به سرنوشت فرد، رشد و تکامل موفقیت آمیز وی و جایگاه او در جامعه، علاقه مند و نگران است و انتظار دارد فرد در جوانب گوناگون اعم از ابعاد شناختی و کسب مهارت و توانایی و نیز در ابعاد شخصیتی، عاطفی و رفتاری، آنچنان که باید، پیشرفت و تعالی یابد (پاییزی و همکاران، ۱۳۸۵). در واقع پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان یکی از مهمترین ملاکهای ارزیابی عملکرد معلمان محسوب می‌شود (بوسچ، ۲۰۰۹). برای دانش آموزان نیز معدل تحصیلی معرف تواناییهای علمی آنها برای ورود به دنیای کار و اشتغال و مقاطع تحصیلی بالاتر است؛ بنابراین نظریه پردازان تربیتی بسیاری از پژوهشهای خود را بر شناخت عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی تمرکز کرده‌اند (درتاج و همکاران، ۱۳۹۲). همچنین از آنجایی که شرط مهم برای رشد و شکوفایی هر جامعه ای وجود افراد آگاه، کارآمد و خلاق است، لذا پرورش و تقویت انگیزه پیشرفت سبب ایجاد انرژی و جهت دهی مناسب رفتار، علائق و نیازهای افراد در راستای اهداف ارزشمند و معین می‌شود. (دلیر ناصر و حسینی نصب، ۱۳۹۴). مدرسه ترین مهم عامل اجتماعی شدن آموزان دانش به شمار می آید. لذا یکی از اهداف عمده آموزش و پرورش، رهنمون کردن آموزان دانش به تعامل اجتماعی و برقراری رابطه مفید با دیگران است (بوید و ایلسون، ۲۰۰۷). لذا مدرسه با فراهم نمودن محیط و بستری مناسب می تواند عاملی برای رشد سازگاری در دانش آموزان گردد (گل محمد نژاد و همکاران، ۱۳۹۵). یکی از نشانه های اجتماعی شدن، سازگاری اجتماعی است. اجتماعی شدن، یک فرآیند دو جانبه ارتباطی میان فرد و جامعه است و در طول حیات انسان این فرایند در دو مقوله یادگیری و یاددادن ادامه یابد مییابد و سازگاری اجتماعی در قالب این فرایندها صورت می گیرد (افلاکی فرد و همکاران، ۱۳۹۹). دستیابی به هدف های آموزشی با وجود آشفتگیهای عاطفی سازشی امری مشکل و غیرممکن است. از سویی سازگاری امروز جوانان اثر قابل توجهی در سازگاری آتی آنان در نقشهای شغلی و خانوادگی خواهد داشت (کایرن و همکاران، ۱۹۹۵). ۳. به همین جهت شناسایی عواملی که می‌تواند بر سازگاری به عنوان مهمترین نشانه سلامت روان تأثیرگذار باشد، حائز اهمیت است و ضروری است که مشکلات سازگاری این قشر مورد توجه قرار گیرد. (قرتبه و همکاران، ۱۳۹۴). در واقع سازگاری اجتماعی شامل سازگاری فرد با محیط اجتماعی خود است که این سازگاری ممکن است با تغییر دادن خود و یا محیط به دست آید (محمدی فر و همکاران، ۱۳۹۵). سازگاری اجتماعی در برگیرنده ارزیابی ذهنی و عینی است معیار اندازه گیری رشد اجتماعی هر کس سازگاری او با دیگران است. اساس سازگاری اجتماعی بوجود آوردن تعادل بین خواسته های خود و انتظارات اجتماع است. سازگاری اجتماعی با عوامل مختلفی مثل هوش، جنسیت، موقعیت اجتماعی خانواده، قومیت و ... ارتباط دارد (عبادتی، ۱۴۰۱). یکی از تکالیف مشکل ساز رشد و تکامل نوجوانی به سازگاری اجتماعی مربوط است. با توجه به مباحث مطرح شده، به نظر می رسد که با استفاده از تحقیق جامع در زمینه ارتباط بین سازگاری اجتماعی آنان با عملکرد تحصیلی بتوان زمینه های بهبود عملکرد تحصیلی را ایجاد نمود. چراکه محققین مختلف در بخش های مختلف ارتباط معنی داری را بین این متغیر ها شناسایی نموده اند. حال سوال مطرح شده این است که آیا سازگاری اجتماعی دانش آموزان می تواند با عملکرد تحصیلی آنان رابطه داشته باشد؟

1 Bosch, T. E

2 Boyd, D. M., & Ellison, N. B

3 Cairns R. B.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از نظر روش توصیفی-پیمایشی است زیرا از روش کتابخانه‌ای و میدانی جهت گردآوری اطلاعات استفاده می‌شود و محقق دخالتی در موقعیت، وضعیت و نقش متغیرها ندارد و آن‌ها را دستکاری و کنترل نمی‌کند. جامعه آماری تحقیق حاضر کلیه دانش آموزان سال سوم شهر گیلانغرب تشکیل می‌دهند. در این پژوهش، با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی، نمونه مورد نظر را انتخاب کرده و پرسشنامه‌ها را در اختیار دانش آموزان قرار داده و متغیرهای تأثیرگذار شادکامی و سازگاری اجتماعی با عملکرد تحصیلی را مورد ارزیابی قرار می‌دهیم. در مواردی که تعداد افراد جامعه قابل شمارش می‌باشند. برای تعیین حجم نمونه از فرمول زیر استفاده می‌شود:

$$n = \frac{NZ_{\alpha/2}^2 p(1-p)}{d^2(N-1) + Z_{\alpha/2}^2 p(1-p)}$$

که در آن:

عدد بحرانی جدول نرمال در سطح خطای α است که چون ضریب اطمینان را ۹۵ درصد در نظر گرفته‌ایم لذا:

$$z_{\alpha/2} = z_{0/025} = 1/96$$

p: نسبت افرادی است که در جهت تأیید فرضیه‌ها نظر می‌دهند که چون هیچ اطلاعی در خصوص آن نداریم آن را مساوی ۰/۵ قرار می‌دهیم.

e: دقت برآورد یا حداکثر خطایی است که در این تحقیق آن را مساوی ۰/۰۷۵ قرار می‌دهیم.

لذا با توجه به مقادیر:

$$\frac{2080 (1/96)^2 (0/5)(1-0/5)}{(0/075)^2 2080 + (1/96)^2 (0/5)(1-0/5)} = 324 \quad (2-3)$$

در نتیجه حجم نمونه مورد نظر برابر با 324 می‌شود.

روش جمع‌آوری اطلاعات

در این پژوهش، با استفاده از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی اطلاعات لازم جمع‌آوری می‌شود. از روش کتابخانه‌ای برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش استفاده شد. در این راستا از کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها، مقالات و پایگاه‌های اطلاعاتی و اینترنتی مورد استفاده قرار گرفتند. از روش میدانی نیز برای جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های لازم جهت پاسخگویی به سؤالات و فرضیات مطرح شده در پژوهش استفاده می‌شود. در این راستا پرسش‌نامه در اختیار کلیه دانش آموزان سال سوم شهر گیلانغرب قرار می‌گیرد و در نهایت داده‌های حاصل از مطالعه نمونه به وسیله نرم‌افزار SPSS مورد بررسی قرار می‌گیرد.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات

پرسشنامه به عنوان یکی از متداول‌ترین ابزار جمع‌آوری اطلاعات، عبارت است از مجموعه‌ای از پرسش‌های هدف‌دار که با بهره‌گیری از مقیاس‌های گوناگون، نظر یا دیدگاه فرد پاسخ‌گو را می‌سنجند. ابزار اصلی گردآوری اطلاعات در این پژوهش، پرسشنامه است. برای این منظور از پرسشنامه مدل لیکرت استفاده می‌شود.

برای اندازه‌گیری سازگاری دانش آموزان از پرسشنامه استاندارد سازگاری دانش آموزان دبیرستانی بهره‌گیری شده است. این پرسشنامه در صدد است تا دانش آموزان دبیرستانی (گروه سنی ۱۴ تا ۱۸ ساله) با سازگاری خوب را از دانش آموزانی با سازگاری ضعیف در سه حوزه عاطفی، اجتماعی و آموزشی جدا سازد. فرم نهایی این پرسشنامه ۶۰ سوال می‌باشد (برای هر حوزه ۲۰ سوال). حوزه‌های مورد بررسی عبارتند از:

- ۱- سازگاری عاطفی: نمره بالا نشان دهنده بی‌ثباتی عاطفی و نمره پایین، نشانگر ثبات عاطفی است.
- ۲- سازگاری اجتماعی: نمره بالا بیانگر سلطه‌پذیری و عقب‌ماندگی و نمرات پایین نشان دهنده پرخاشگری است.

۳- سازگاری آموزشی: نمرات بالا نشان دهنده وضعیت درسی و تحصیلی ضعیف و نمرات پایین مخصوص علاقه مندی به تحصیل و مدرسه است.

روش نمره گذاری پرسشنامه

پرسشنامه به صورت دستی قابل نمره گذاری است. برای پاسخ هایی که نشانگر سازگاری است، نمره صفر داده می شود و در غیر این صورت، ۱ منظور می شود. پرسشنامه سازگاری با هدف مشاوره دانش آموزان دبیرستانی گروه سنی ۱۴ تا ۱۸ سال طراحی شده است. نمره کل پرسشنامه بیانگر حالت های سازگاری فرد است.

جدول ۱ ساختار پرسشنامه سنجش سازگاری

متغیر	سوالات
سازگاری عاطفی	۷، ۴، ۱۰، ۱۳، ۱۶، ۱۹، ۲۲، ۲۵، ۲۸، ۳۱، ۳۴، ۳۷، ۴۰، ۴۳، ۴۶، ۴۹، ۵۲، ۵۵، ۵۸
سازگاری اجتماعی	۲، ۵، ۸، ۱۱، ۱۴، ۱۷، ۲۰، ۲۳، ۲۶، ۲۹، ۳۲، ۳۵، ۳۸، ۴۱، ۴۴، ۴۷، ۵۰، ۵۳، ۵۶، ۵۹
سازگاری آموزشی	۳، ۶، ۹، ۱۲، ۱۵، ۱۸، ۲۱، ۲۴، ۲۷، ۳۰، ۳۳، ۳۶، ۳۹، ۴۲، ۴۵، ۴۸، ۵۱، ۵۴، ۵۷، ۶۰

روایی و پایایی^۴

مقصود از روایی آن است که وسیله‌ی اندازه‌گیری، بتواند خصیصه و ویژگی مورد نظر را اندازه بگیرد. اهمیت روایی از آن جهت است که اندازه‌گیری‌های نامناسب و ناکافی می‌تواند هر پژوهش علمی را بی‌ارزش و ناروا سازد. روش‌های متعددی برای تعیین اعتبار ابزار اندازه‌گیری وجود دارد که عبارتند از: اعتبار محتوا، اعتبار ملاکی، اعتبار سازه. اعتبار محتوا معمولاً برای بررسی اجزاء تشکیل دهنده یک ابزار اندازه‌گیری به کار برده می‌شود. اگر سؤال‌های ابزار معرف ویژگی‌ها و مهارت‌های ویژه‌ای باشد که محقق قصد اندازه‌گیری آن‌ها را داشته باشد، آزمون دارای اعتبار محتوا است. در این تحقیق از آنجا که پرسشنامه‌های استفاده شده استاندارد بوده و روایی و پایایی آن قبلاً در تحقیقات متعدد سنجیده و مورد تایید قرار گرفته است. در این تحقیق نیز روایی محتوا پرسشنامه از نظر خبرگان و مدیران آشنا به مبحث سازگاری اجتماعی و مسایل مرتبط با دانش آموزان استفاده شده است.

قابلیت اعتماد یکی از ویژگی‌های ابزار اندازه‌گیری است. مفهوم یاد شده با این امر سروکار دارد که ابزار اندازه‌گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی بدست می‌دهد. در این تحقیق برای ارزیابی پایایی ابزار تحقیق از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده شاخص این آزمون که مبتنی بر همبستگی درونی است هرچه با یک نزدیک‌تر باشد نشان‌دهنده قابلیت اعتماد بیشتر نتایج تحقیق است. عملکرد تحصیلی نیز با استفاده از معدل تحصیلی دانش آموزان سنجیده شده است. نتایج این آزمون برای بررسی سازگاری اجتماعی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان سال سوم شهر گیلانغرب در جداول زیر نشان داده شده است.

جدول ۲ ضرایب آلفای کرونباخ

نام متغیر	تعداد سوالات	پایایی
سازگاری اجتماعی	۶۰	۰/۸۹

یافته های تحقیق

پژوهش حاضر شامل یک متغیر وابسته (عملکرد تحصیلی) و متغیر مستقل (سازگاری اجتماعی) می باشد. همچنین متغیر سازگاری نیز دارای سه بُعد شامل سازگاری عاطفی، سازگاری اجتماعی و سازگاری آموزشی می‌باشد. در این بخش برای هر یک از متغیرها ابتدا فراوانی و درصد فراوانی پاسخ‌ها به هر یک از سوالات مربوط به آن متغیر بیان می شود سپس شاخص‌های مرکزی و پراکندگی مربوط به متغیر مذکور بیان شده و در نهایت پس از بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها از طریق آزمون کلموگروف-اسمیرنوف، با استفاده از آزمون T تک نمونه ای وضعیت متغیر مذکور در جامعه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

به منظور بررسی وضعیت عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی شهر گیلانغرب از آزمون T تک نمونه ای استفاده می شود. با توجه به اینکه نمرات معدل دانش‌آموزان به پنج گروه تقسیم شده‌اند، لذا مقدار T-value یا حد متوسط برابر ۳ اختیار می گردد. بدین منظور از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده می شود. نتایج آزمون نرمال بودن داده‌ها در جدول ۳ ذکر شده است.

⁴ Validity

⁵ Reliability

جدول ۳ آزمون نرمال بودن متغیر عملکرد تحصیلی

متغیر	مقدار K-S	سطح معناداری
وضعیت تحصیلی	۶/۶۹۰	۰/۰۰۰

با توجه به اینکه مقدار سطح معناداری در جدول ۴ کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است لذا توزیع داده های متغیر عملکرد تحصیلی از توزیع نرمال طبیعت نکرده است. اما از آنجا که حجم داده ها بزرگ می باشد، لذا می توان از آزمون پارامتریک T تک نمونه ای جهت بررسی وضعیت متغیر در جامعه آماری تحقیق استفاده نمود. نتایج آزمون T تک نمونه ای برای متغیر وابسته در جدول ۴ بیان شده است.

جدول ۴ وضعیت متغیر عملکرد تحصیلی دانش آموزان

t-value=3			وضعیت تحصیلی دانش موزان
سطح معناداری	df	T	
۰/۰۰۰	۳۲۳	۴۳/۵۱۷	

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می شود، مقدار سطح معناداری آزمون T تک نمونه ای برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است، همچنین مقدار t نیز ۴۳/۵۱۷ و مثبت می باشد. در نتیجه از آنجا که مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ و مقدار t نیز مثبت محاسبه گردیده است لذا متغیر عملکرد تحصیلی در وضعیت مطلوبی قرار دارد. به عبارت دیگر جامعه آماری دانش آموزان پیش دانشگاهی شهر گیلانغرب از سطح تحصیلی خوب و عالی برخوردار هستند.

به منظور بررسی وضعیت متغیر سازگاری و ابعاد آن در جامعه آماری تحقیق از آزمون T تک نمونه ای استفاده می شود. پیش شرط انجام این آزمون نرمال بودن توزیع متغیرها است. بدین منظور با استفاده از آزمون کلوموگروف-اسمیرنوف ابتدا نرمال بودن توزیع داده ها مورد بررسی قرار می گیرد. نتایج حاصل در جدول ۵ بیان شده است.

جدول ۵ آزمون نرمال بودن متغیر سازگاری و ابعاد آن

متغیر	مقدار K-S	سطح معناداری
سازگاری	۰/۸۳۶	۰/۳۷۷
سازگاری عاطفی	۰/۹۶۴	۰/۲۵۳
سازگاری اجتماعی	۰/۴۵۴	۰/۹۸۷
سازگاری آموزشی	۰/۹۱۷	۰/۳۲۹

همانطور که در جدول ۶ مشاهده می شود، مقدار سطوح معناداری برای هر شش متغیر مستقل بیش از ۰/۰۵ بدست آمده است لذا فرضیه صفر مربوط به آزمون کلوموگروف-اسمیرنوف رد نشده و در نتیجه توزیع متغیرها از توزیع نرمال تبعیت می کنند. لذا پیش شرط لازم برای آزمون T تک نمونه ای برقرار بوده و در نتیجه با استفاده از آزمون مذکور وضعیت متغیرها در جامعه آماری سنجیده می شود. نتایج حاصل از آزمون T جهت بررسی وضعیت ابعاد متغیر سازگاری در جدول ۶ بیان شده است. با توجه به اینکه مقادیر ابعاد متغیر سازگاری از مجموع پاسخ دانش آموزان بدست آمده است، لذا حداقل امتیاز ممکن برای هر بُعد ۲۰ و حداکثر آن ۴۰ می باشد. در نتیجه مقدار t-value یا حد متوسط برابر ۳۰ اختیار می گردد.

جدول ۶: وضعیت ابعاد متغیر سازگاری

t-value=30			سازگاری عاطفی
سطح معناداری	df	T	
۰/۰۰۰	۳۲۳	۵۷/۰۱۰	
۰/۳۶۶	۳۲۳	-۰/۹۰۵	سازگاری اجتماعی
۰/۰۰۰	۳۲۳	-۵/۱۴۰	سازگاری آموزشی

با توجه به نتایج آزمون T تک نمونه ای که در جدول ۶ بیان شده است، مقدار سطح معناداری برای سازگاری عاطفی کمتر از ۰/۰۵ و برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است. همچنین مقدار t نیز برای این بُعد مثبت و برابر ۵۷/۰۱۰ می باشد. از آنجا که سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ و

t نیز مثبت است، لذا سازگاری عاطفی در بین دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی در سطح بالایی قرار دارد. مقدار سطح معناداری برای بُعد سازگاری آموزشی کمتر از ۰/۰۵ و مقدار t منفی و برابر ۵/۱۴۰- می باشد، در نتیجه وضعیت سازگاری آموزشی در بین دانش‌آموزان سال سوم در سطح پایینی قرار دارد. همچنین مقدار سطح معناداری برای سازگاری اجتماعی بیش از ۰/۰۵ و برابر ۰/۳۶۶ بدست آمده است. لذا متغیر سازگاری اجتماعی در بین دانش‌آموزان سال سوم شهر گیلانغرب در سطح متوسط می باشد.

به منظور بررسی وضعیت متغیر سازگاری، نتیجه آزمون T برای این متغیر در جدول ۷ بیان شده است. لازم به ذکر است که مقدار t-value یا حد متوسط برای این متغیر ۹۰ می باشد.

جدول ۷ وضعیت متغیر سازگاری

t-value=90			سطح معناداری
df	T	سطح معناداری	
۳۲۳	۶/۴۱۵	۰/۰۰۰	سازگاری

همانطور که در جدول ۷ مشاهده می شود، مقدار سطح معناداری برای آزمون T کمتر از ۰/۰۵ و برابر ۰/۰۰۰ بدست آمده است. همچنین مقدار t نیز مثبت محاسبه شده، لذا متغیر سازگاری در بین جامعه آماری پژوهش در سطح بالایی قرار دارد.

آزمون فرضیه اول تحقیق

H0: بین سازگاری اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان سال سوم رابطه مثبت و معناداری وجود ندارد.

H1: بین سازگاری اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان سال سوم رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

به منظور بررسی فرضیه پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون استفاده می شود. نتایج این آزمون در جدول ۸ بیان شده است.

جدول ۸: آزمون فرضیه فرعی دوم تحقیق

سطح معناداری	ضریب همبستگی	
۰/۰۰۰	۰/۶۷۹	همبستگی پیرسون

همانطور که در جدول ۸ مشاهده می شود، مقدار سطح معناداری مربوط به آزمون همبستگی پیرسون کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است. همچنین ضریب همبستگی نیز مثبت محاسبه گردیده، لذا از دیدگاه جامعه آماری تحقیق، فرضیه H0 رد شده و H1 تایید می گردد و لذا بین سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان سال سوم شهر گیلانغرب و عملکرد تحصیلی آن‌ها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. از آنجا که مقدار ضریب همبستگی ۰/۶۷۹ بدست آمده، لذا شدت این رابطه نسبتاً قوی می باشد. به عبارت دیگر هرچه دانش‌آموزی دارای خصوصیت سازگاری اجتماعی بیشتری باشد، عملکرد تحصیلی او نیز بهتر خواهد بود.

از آنجا که متغیر سازگاری دارای سه بُعد سازگاری عاطفی، سازگاری اجتماعی و سازگاری آموزشی می باشد، لذا به منظور بررسی تاثیر این سه بُعد بر متغیر عملکرد تحصیلی از آزمون رگرسیون خطی چندگانه استفاده می شود. نتایج آزمون رگرسیون خطی در جدول ۹ بیان شده است.

جدول ۹: بررسی تاثیر ابعاد متغیر سازگاری بر عملکرد تحصیلی

دوربین واتسون	سطح معناداری	F	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	R	فرضیه فرعی
۲/۳۱	۰/۰۰۰	۶۹/۱۶۱	۰/۵۱۹	۰/۵۴۱	۰/۷۳۶	

با توجه به اینکه مقدار آزمون دوربین واتسون ۲/۳۱ و بین ۱/۵ و ۲/۵ بدست آمده است، لذا می توان از معادله رگرسیونی جهت بررسی تاثیر ابعاد متغیر سازگاری بر عملکرد تحصیلی استفاده نمود. همچنین از آنجا که مقدار سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است، لذا ابعاد متغیر سازگاری بر متغیر عملکرد تحصیلی تاثیر معناداری دارند. مقدار R مثبت محاسبه شده و لذا این تاثیر مثبت می باشد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده ۰/۵۱۹ بدست آمده است، در نتیجه از دیدگاه جامعه آماری تحقیق، ابعاد سازگاری شامل سازگاری

عاطفی، سازگاری اجتماعی و سازگاری آموزشی می توانند ۵۱/۹ درصد از واریانس متغیر عملکرد تحصیلی دانش آموزان سال سوم را تبیین نمایند. ضرایب معادله رگرسیونی در جدول ۱۰ بیان شده است.

جدول ۱۰: ضرایب معادله رگرسیونی

مدل	ضرایب استاندارد (Beta)	T	سطح معناداری
مقدار ثابت	-	۳/۴۳۱	۰/۰۰۰
سازگاری عاطفی	۰/۵۰۲	۸/۹۱۵	۰/۰۰۰
سازگاری اجتماعی	۰/۴۳۶	۷/۸۴۳	۰/۰۰۰
سازگاری آموزشی	۰/۸۶۱	۱۲/۷۹۱	۰/۰۰۰

همانطور که در جدول ۱۰ مشاهده می شود، مقادیر سطوح معناداری برای هر سه بُعد سازگاری کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده است. لذا هر سه بُعد در معادله رگرسیونی حضور خواهند داشت. همچنین با توجه به مقادیر ضرایب استاندارد، از میان سه بُعد سازگاری ، سازگاری آموزشی با ضریب ۰/۸۶۱ بیشترین تاثیر را بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان سال سوم داشته است. همچنین سازگاری عاطفی با ضریب ۰/۵۰۲ در جایگاه دوم و سازگاری اجتماعی با ضریب ۰/۴۳۶ در جایگاه سوم قرار دارند. به عبارت دیگر هرچه دانش آموزی دارای سازگاری آموزشی بالاتری باشد، عملکرد تحصیلی بهتری خواهد داشت.

آزمون فرضیه دوم

H0: سطح سازگاری اجتماعی و عملکرد تحصیلی در بین دختران و پسران سال سوم تفاوت معناداری ندارد.

H1: سطح سازگاری اجتماعی و عملکرد تحصیلی در بین دختران و پسران سال سوم تفاوت معناداری دارد.

در این فرضیه به دنبال بررسی تفاوت دانش آموزان دختر و پسر از نظر سطح شادکامی، سازگاری اجتماعی و عملکرد تحصیلی می باشیم. بدین منظور از آنجا که حجم نمونه دانش آموزان دختر و پسر از یکدیگر مستقل می باشد، لذا جهت آزمون این فرضیه از آزمون T دو نمونه مستقل استفاده می شود.

در ابتدا تفاوت دانش آموزان دختر و پسر سال سوم شهر گیلانغرب از نظر عملکرد تحصیلی مورد بررسی قرار می گیرد. نتایج این بررسی در جدول ۱۱ بیان شده است.

جدول ۱۱ تفاوت دختران و پسران از نظر عملکرد تحصیلی

آزمون t دو نمونه مستقل		آزمون لوز			
سطح معناداری	اختلاف میانگین	Df	t	سطح معناداری	F
۰/۰۱۵	۰/۲۳۶	۳۲۲	۲/۴۴۲	۰/۲۹۰	۱/۱۲۴
۰/۰۱۵	۰/۲۳۶	۳۲۰/۶۰۷	۲/۴۴۱		

همانطور که در جدول ۱۱ مشاهده می شود، مقدار سطح معناداری مربوط به آزمون لوز بیشتر از ۰/۰۵ بدست آمده، لذا فرض برابری واریانس های دو جامعه آماری رد نمی شود و در نتیجه واریانس متغیر عملکرد تحصیلی در هر دو جامعه (دختران و پسران دانش آموز) برابر است. لذا به منظور بررسی آزمون T دو نمونه مستقل از ردیف اول در جدول ۱۱ استفاده می شود. از آنجا که مقدار سطح معناداری مربوط به آزمون T دو نمونه مستقل کمتر از ۰/۰۵ و برابر ۰/۰۱۵ بدست آمده است، لذا فرض **H0** رد شده و در نتیجه بین دانش آموزان دختر و پسر سال سوم های گیلانغرب از نظر سطح عملکرد تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد. با توجه به اینکه مقدار اختلاف میانگین ها مثبت بدست آمده است. در نتیجه عملکرد تحصیلی دانش آموزان سال سوم پسر نسبت به دانش آموزان دختر در سطح بالاتر و بهتری قرار دارد.

جدول ۱۲ تفاوت دانش آموزان دختر و پسر سال سوم های شهر گیلانغرب را از نظر سازگاری اجتماعی مورد بررسی قرار می دهد. جهت تحلیل این فرضیه همانند قبل از آزمون T دو نمونه مستقل استفاده می شود.

جدول ۱۲: تفاوت دختران و پسران از نظر سازگاری اجتماعی

آزمون t دو نمونه مستقل			آزمون لوز			
سطح معناداری	اختلاف میانگین	Df	t	سطح معناداری		F
۰/۶۲۵	-۰/۰۳۶	۳۲۲	-۰/۴۹۰	۰/۰۱۵	۵/۹۶۴	برابری واریانس ها
۰/۶۲۴	-۰/۰۳۶	۳۱۱/۷۱۴	-۰/۴۹۱			عدم برابری واریانس ها

به منظور بررسی تفاوت دختران و پسران دانش آموز از نظر سازگاری اجتماعی، از آزمون T تک نمونه ای استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول ۱۲ بیان گردیده. همانطور که مشاهده می شود، مقدار سطح معناداری مربوط به آزمون لوز کمتر از ۰/۰۵ بدست آمده، در نتیجه فرض H_0 آزمون لوز رد شده و بین واریانس متغیر سازگاری اجتماعی در دختران و پسران تفاوت معناداری وجود دارد. جهت آزمون فرضیه فرعی از ردیف دوم جدول ۱۲ استفاده می شود. از آنجا که مقدار سطح معناداری مربوط به آزمون T دو نمونه مستقل بیشتر از ۰/۰۵ بدست آمده، لذا فرض H_0 مربوط به فرضیه تحقیق رد نشده و در نتیجه بین دانش آموزان پسر و دختر مدارس سال سوم شهر گیلانغرب از نظر سازگاری اجتماعی تفاوت معناداری وجود ندارد.

بحث و نتیجه گیری

امروزه در بسیاری از کشورهای دنیا به اهمیت سازگاری اجتماعی در جامعه پی برده اند و این تحقیق با پیروی از یک چارچوب منظم و در قالب پنج فصل به بررسی موضوع پرداخته است .

نتایج آمار توصیفی پاسخ دهندگان به این صورت می باشد که بیشتر پاسخ دهندگان از نظر جنسیت دختر بودند و با توجه به اینکه مقدار معناداری کلیه عوامل بزرگتر از ۰/۰۵ بود می توان نتیجه گرفت که تفاوت میانگین در دو جامعه (دختر و پسر) معنادار نیست و به عبارتی می توان گفت که تفاوت معناداری میان میانگین این عوامل در دو جامعه وجود ندارد. لذا جنسیت (دختر و پسر) بر متغیر های پژوهش (سازگاری اجتماعی) تاثیر گذار نیست. بین سازگاری اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان سال سوم رابطه وجود دارد. یافته های موجود در پژوهش حاضر نشان از وجود رابطه مستقیم و معنادار بین سازگاری اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان سال سوم شهر گیلانغرب می باشد و همچنین ضریب همبستگی بین این دو متغیر ۰/۶۷۹ می باشد لذا شدت این رابطه نسبتاً قوی می باشد و این نشان می دهد که با بهبود شرایط سازگاری اجتماعی دانش آموزان عملکرد تحصیلی آنان نیز بهبود می یابد.

در بررسی تفاوت دانش آموزان دختر و پسر سال سوم های شهر گیلانغرب از نظر سازگاری اجتماعی از آنجا که مقدار سطح معناداری مربوط به آزمون T دو نمونه مستقل بیشتر از ۰/۰۵ بدست آمده در نتیجه بین دانش آموزان پسر و دختر مدارس سال سوم شهر گیلانغرب از نظر سازگاری اجتماعی تفاوت معناداری وجود ندارد. در راستای نتایج بدست آمده پیشنهادات زیر مطرح میگردد:

با برگزاری کارگاه های کاربردی توسط روانشناسان، شیوه ها و اصول سازگاری را آموزش دهیم و در جهت بالا بردن سازگاری در دانش آموزان اقدام نماییم.

آموزش مباحثی همچون تکنیک های افزایش و بهبود مهارت های بین فردی، انجام مسئولیت های اجتماعی و ارائه و انجام تصمیم گیری های موثر و چگونگی حل تعارضات و کشمکش ها بدون توسل به اعمال خشونت بار

- آموزش مهارت های اجتماعی، در برنامه های آموزش ضمن خدمت برای مشاوران و معلمان و نیز در برنامه های دانش افزایی مادران و پدران در نظر گرفته شود تا آنان بتوانند در سازگار ساختن دانش آموزان و بالا بردن عملکرد تحصیلی آنان نقش لازم را ایفا کنند
- آموزش مهارت های اجتماعی با برنامه، منظم و به طور مستمر در طول دوران آموزش به دانش آموزان
- مدیران زمینه های افزایش عملکرد آموزشی معلمان خود را بهبود بخشند چرا که معلمان دارای عملکرد آموزشی بهتر، موجب سازگاری اجتماعی بیشتر دانش آموزان می گردند
- انسجام اجتماعی و یکپارچگی و همدلی در بین دانش آموزان

منابع و مآخذ

۱. افلاکی فرد، حسین، کوثری، مجید، ممدی، فرهاد (۱۳۹۹). مقایسه سازگاری اجتماعی و ادراک از محیط در بین دانش آموزان ابتدایی کلاس های چند پایه و عادی در شهرستان فیروزآباد، دو فصلنامه پویا در آموزش علوم تربیتی و مشاوره، دوره پنجم، شماره ۱۱، ۱۰۵-۱۲۴.
۲. برغندان، سپیده، ترخان، مرتضی، قائمی خمایی، نیما. (۱۳۹۱). تعیین اثربخشی آموزش مدیریت خشم بر سازگاری اجتماعی دانش آموزان دختر مقطع دبیرستان شهر رشت. *مطالعات روان شناسی بالینی*, 2(8), ۱۴۰-۱۶۵.
۳. پاییزی، مریم، شهرآرای، مهرناز، فرزاد، ولی الله، صفایی، پیوش (۱۳۸۵). بررسی اثربخشی آموزش ابزار وجود بر شادکامی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه دوم رشته علوم تجربی دبیرستانهای تهران، *مطالعات روانشناختی*، ص: ۲۵-۴۳.
۴. درتاج، فریبرز؛ لکیور، الهام؛ بهلولی، علی. (۱۳۹۲). بررسی میزان تأثیرمدارس هوشمند استان لرستان بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه، *مجله فناوری آموزش*، ۸(۲)، ۱۳۳-۱۴۱.
۵. دلیرناصر، نرگس، حسینی نسب، سیدداود. (۱۳۹۴). بررسی مقایسه‌ای پیشرفت تحصیلی و انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان ابتدایی مدارس عادی و هوشمند شهر تبریز. *نشریه علمی آموزش و ارزشیابی (فصلنامه)*, 8(29), ۳۱-۴۲.
۶. صغری زاده صفری، علیدادی، فرامرز (۱۳۹۹). بررسی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، *مجله پیشرفت های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش*، سال سوم، شماره ۳۲.
۷. عباداتی، لیلیا، و عباداتی، نرجس. (۱۴۰۱). بررسی رابطه طرحواره جنسیتی و سازگاری اجتماعی نوجوانان. زن و جامعه (جامعه شناسی زنان)، ۱۳(۲) (مسلسل ۵۰)، ۱-۱۲. <https://sid.ir/paper/1000268/fa>. SID.
۸. قرتیه، آمنه، طالع پسند، سیاوش، منشئی، غلامرضا، ابوالفتحی، میترا، صلحی، مهناز، و قره تپه، شهناز. (۱۳۹۴). ارتباط سازگاری فردی و اجتماعی با منبع کنترل و جنسیت در دانش آموزان تیزهوش دبیرستانی کرمانشاه (سازگاری فردی و اجتماعی). *آموزش بهداشت و ارتقای سلامت ایران*، ۳(۲)، ۱۵۹-۱۶۵. <https://sid.ir/paper/242452/fa>. SID.
۹. گل محمد نژاد بهرامی، غلامرضا و رحیمی، المیرا. (۱۳۹۵). بررسی اثربخشی آموزش راهبردهای فراشناختی بر سازگاری اجتماعی و خودکارآمدی اجتماعی آموزان دختر متوسطه شهرستان نقده، *نشریه آموزش و ارزشیابی*، ۹(۳۵)، ۸۱-۶۵.
۱۰. محمدی فر، محمد علی، کاظمی، سکینه، زارعی مته کلایی، الهه (۱۳۹۵). نقش عملکرد خانواده و خودکارآمدی در سازگاری اجتماعی دانش آموزان، *مجله روان شناسی مدرسه*، دوره ۵، شماره ۴/۱۱۷-۱۳۱.
- 12-Bosch, T. E. (2009). Using online social networking for teaching and learning: Facebook use at the University of Cape Town. *Communication: South African Journal for Communication Theory and Research*, 35(2), 185-200.
- 13- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), article 11. Retrieved June, 2008, from http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd_ellison.html
- 14- Cairns R. B., Leung, M. C., Buchanan, L., & Cairns, B. D. (1995). Friendships and social network in children and adolescence: Fluidity, reliability, and inter-relations. *Child Dev*, 66(5), 1330-1343.